

УДК 616:378.661(477.74):930.24

В. М. Юрлов, О. В. Чернецька, І. Г. Кульбаба

КАФЕДРА ГОСПІТАЛЬНОЇ ТЕРАПІЇ: МИНУЛЕ, СУЧАСНЕ І МАЙБУТНЄ

Одеський державний медичний університет

Кафедру госпітальної терапії медичного факультету Новоросійського університету засновано у 1904 р. Її першим завідувачем був професор Ф. Г. Яновський — талановитий вчений та клініцист, у майбутньому перший лікар — академік АМН СРСР, який приділяв головну увагу у своїй роботі найактуальнішим питанням внутрішніх хвороб. Колектив, очолюваний ним, вивчав проблеми бактеріології, туберкульозу, патології нирок. Авангардну естафету щодо розв'язання актуальних проблем внутрішньої патології підхопили його учні та послідовники.

У 1905 р. Ф. Г. Яновський продовжує роботу в Києві, де стає одним із засновників Київської терапевтичної школи. Його учнями були видатні вчені: В. Х. Василенко, В. Н. Іванов, В. В. Виноградов.

В 1905–1908 рр. кафедру очолював проф. І. І. Щербаков. Саме завдяки його наполегливості, з курсу внутрішніх хвороб виділено суміжні дисципліни (інфекційні хвороби, туберкульоз), які в подальшому перетворилися на самостійні навчальні дисципліни. І. І. Щербаков свою клінічну та педагогічну роботу поєднував зі значною громадською діяльністю інспектора лікувальних закладів Одеси.

З 1908 по 1921 рр. кафедру керував К. І. Коровицький.

До кола його наукової зацікавленості належали питання з курортології і фізіотерапії та з інфекційних хвороб і, зокрема, зміни крові при будь-якій інфекційній патології.

Протягом 1921–1931 рр. кафедру очолював проф. В. Є. Ставракі — автор понад 20 наукових праць, присвячених дослідженню ферментативної функції органів шлунково-кишкового тракту. У зв'язку з реорганізацією вищої медичної освіти у 1931 р. кафедру госпітальної терапії було закрито і відновлено її діяльність тільки у 1934 р.

З 1934 по 1956 р. завідував кафедрою професор, академік АМН СРСР М. О. Ясиновський, який був яскравим представником Одеської терапевтичної школи, продовжувачем традицій поєднання в науковій роботі експериментальних і клінічних досліджень. Важливим напрямком робіт М. О. Ясиновського і його співробітників є дослідження з клінічної й експериментальної фармакології.

Клініка акад. Ясиновського стала базою фармкомітету СРСР з випробувань нових лікарських засобів.

Клінічні роботи були присвячені вивченню гепатиту, терапії ревматизму і його ускладнень тощо. Учнями акад. М. О. Ясиновського були видатні вчені: проф. Н. Б. Руденко,

з. д. н. т. України, лауреат Державної премії України, проф. А. Ф. Лещинський, проф. В. Г. Руденко, проф. К. С. Терновий — акад. НАН України, двічі лауреат Державної премії СРСР та ін.

Після М. О. Ясиновського кафедру очолив доц. П. Л. Гінзбург (1956–1959). Співробітники кафедри досліджували питання місцевого імунітету, вивчали клініку і діагностику зворотного ендокардиту, порушення обміну електролітів при будь-якій внутрішній патології.

З 1959 по 1966 рр. кафедру очолював доц. В. Г. Бойко. Головну увагу в наукових дослідженнях колектив кафедри приділяв динаміці змін ЕКГ при порушеннях вінцевого кровообігу.

Яскравий внесок в історію кафедри зробила професор, з. д. н. УРСР, лауреат Державної премії УРСР Л. Й. Алеїнікова, яка керувала кафедрою з 1966 по 1981 р. Вона запропонувала метод фібринолітичної та антикоагулянтної терапії хворих на гострий інфаркт міокарда, який по суті є попередником сучасної тромболітичної терапії. З її ініціативи та за безпосередньої участі співробітників кафедри в Одесі було створено спеціалізовану кардіологічну службу для надання допомоги хворим на інфаркт міокарда і спеціалізо-

вані бригади швидкої медичної допомоги — відділення гострого інфаркту міокарда та відділення реабілітації для цього контингенту хворих на госпітальному етапі (на базі 3-ї МКЛ), а також відділення санаторно-курортного етапу реабілітації (санаторій «Росія»). Великий внесок зробила Л. Й. Алеїнікова і в розвиток науки про морську медицину: розроблені та запроваджені в практику оригінальні методики діагностики захворювань серцево-судинної системи у моряків під час рейсу, досліджено вплив світового океану на розвиток цієї патології. Людмила Йосипівна очолювала проблемну комісію з морської медицини МОЗ і Південного наукового центру АН УРСР, була членом Всесоюзної проблемної комісії «Людина — океан».

За час, коли завідувачем кафедри працювала проф. Л. Й. Алеїнікова, співробітниками було захищено 2 докторські та близько 30 кандидатських дисертацій, виховано когорту кардіологів і викладачів, якими й досі пишається наш університет.

У 1978 р. від базової кафедри відокремлено кафедру госпітальної терапії № 2, основною клінічною базою якої став Окружний військовий шпиталь. Цю кафедру до 1982 р. очолювала проф. І. Т. Дмитрієва. У 1982 р. ці дві кафедри було реорганізовано в кафедри внутрішніх хвороб № 1 і № 2.

З 1982 р. кафедру внутрішніх хвороб № 2 очолив професор В. М. Юрлов, а кафедру внутрішніх хвороб № 1 очолювали у різні періоди доц. А. А. Новіков, Л. В. Орловська, проф. В. Г. Руденко.

У 1992 р. відбулося злиття цих двох кафедр в єдину кафедру госпітальної терапії, яку очолив проф. В. М. Юрлов. Одним із пріоритетних наукових напрямків кафедри залишається кардіологія. Розробляються методи оптимізації лікування хвороб внутрішніх

органів з використанням преформованих факторів (лазерна, магнітна та КВЧ-терапія). Колектив кафедри проводить активну наукову роботу в широкому діапазоні клініки внутрішніх хвороб. Вивчається можливість використання преформованих фізичних факторів у кардіології, пульмонології, гастроентерології. Важливі наукові та практичні результати одержані співробітниками при дослідженні віддалених наслідків аварії на Чорнобильській АЕС. Науковці кафедри одними з перших у країні довели роль внутрішньоклітинної інфекції у патогенезі ІБС та інших захворювань внутрішніх органів. Здійснюється розробка принципово нових підходів до ранньої діагностики і лікування гіпертонічної хвороби і серцевої недостатності. Сьогодні вчені кафедри беруть активну участь у науковому напрямку ОДМУ «Регенеративна і реконструктивна біомедицина в рішенні актуальних проблем охорони здоров'я населення України» (2004–2010 рр.).

Кафедра госпітальної терапії дала «путівку в життя» багатьом вченим і клініцистам Одеси. Під керівництвом проф. В. М. Юрлова виконано 2 докторські дисертації (О. І. Мінаков — в подальшому очолив кафедру пропедевтики внутрішніх хвороб з терапією, А. Є. Поляков — нині завідувач кафедри факультетської терапії ОДМУ) та 17 кандидатських дисертацій. Сьогодні виконуються 3 докторські та 7 кандидатських дисертацій. На кафедрі підготовлено близько 50 клінічних ординаторів, 15 магістрів, на робочому місці — десятки лікарів для практичної охорони здоров'я. Багато випускників кафедри, клінічні ординатори, спецклінінатори сьогодні працюють головними лікарями лікарень, завідувачами відділень не тільки в Одесі та Одеській області, а й у інших містах Украї-

ни, в країнах близького та далекого зарубіжжя.

Лікувальна та профілактична робота співробітниками кафедри проводиться на базах лікувальних закладів: 411-го ЦВКГ, 3-ї МКЛ, 12-ї МКЛ, 10-ї МКЛ, обласного шпиталю інвалідів Великої Вітчизняної війни. Ці лікувальні установи, обладнані найсучаснішим устаткуванням, відповідають вимогам щодо застосування сучасних комплексних методів діагностики і лікування та усім вимогам, що ставляться до баз для проведення навчального процесу як з вітчизняними, так і іноземними студентами на рівні світових стандартів.

Професорсько-викладацький склад кафедри завжди належав до авангарду реформ освіти та охорони здоров'я. На кафедрі наявний повний комплект сучасних уніфікованих методичних матеріалів для викладання курсу внутрішніх хвороб студентам 5–6-го курсів медичних факультетів чотирма мовами (українська, російська, англійська, французька) та проведення якісної практики студентів 5-го курсу медичних факультетів. Підготовлено й активно використовуються «Протоколи засвоєння практичних навичок (Крок за кроком)». Співробітники кафедри підготували близько 4 тис тестових завдань зразка «Крок-2», якими щодня користуються згідно з темою занять для навчання та контролю одержаних студентами знань. У навчальному процесі впроваджуються новітні технології та сучасні методичні підходи.

Проф. В. М. Юрлов, доц. О. М. Муравська, О. В. Чернецька плідно працювали як експерти при Центрі тестування МОЗ України. Щороку співробітники кафедри беруть активну участь у роботі багатьох науково-методичних конференцій, у тому числі республіканської конференції під егідою МОЗ України «Актуальні проблеми підготовки

фахівців у вищих медичних та фармацевтичних навчальних закладах України», виступають з проблемними доповідями.

Неабияку увагу колектив кафедри приділяє підвищенню педагогічної майстерності та лікарської кваліфікації. Кожного року 4–5 співробітників навчаються на курсах підвищення кваліфікації при Національному медичному університеті ім. О. О. Богомольця та КМАПО ім. П. Л. Шупика.

Сьогодні на кафедрі працюють 16 співробітників вищої лікарської категорії та 6 — першої лікарської категорії.

Наукові розробки фахівців кафедри з діагностики, лікування та реабілітації активно впроваджуються в лікувально-діагностичний процес базових медичних установ. Так, за останні роки одержано понад 30 авторських свідоцтв.

Співробітники кафедри госпітальної терапії мають міцні та плідні міжнародні зв'язки з багатьма країнами, у тому числі з Німеччиною (Berlin — Chemise Menarini Research Group) та Італією, беруть участь у міжнародному багатоцентровому клінічному дослідженні ефектів небівоволу (SENIORS) і клінічному дослідженні ефективності магнітотерапії у хворих на артеріальну гіпертензію.

Викладачі кафедри читають лекції для лікарів Одеси та Одеської області з актуальних проблем терапії, організують і проводять клініко-анатомічні конференції з лікарями базових закладів та медико-профілактичних установ міста. Професорсько-викладацький склад приділяє велику увагу видавничій діяльності. За останні 10 років видано 4 навчальні посібники, в тому числі перший в Україні навчальний посібник

для студентів з диференційної діагностики внутрішньої патології схвалений МОЗ України; підготовлено до друку посібник «Сборник алгоритмов практических навыков и умений» до практично орієнтованого державного іспиту зі спеціальності 7.110101 «Лікувальна справа».

На кафедрі працює дружний колектив однодумців (2 професори, доктори медичних наук; 9 доцентів, кандидатів медичних наук і 9 асистентів, 6 з них — кандидати медичних наук), який поєднує досвід, життєву мудрість з енергією, молодістю завзятістю, гідний своїх попередників у справі підготовки майбутніх фахівців.

Своє 100-річчя кафедра зустріла у розквіті сил, з багатим науковим потенціалом, із впевненістю щодо плідності й важливості колективної праці на користь народу України.

